

УДК 378.1:373.61

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ
СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ***Тадля Олександр Миколайович,*старший викладач кафедри шоу-бізнесу та індустрії моди,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
tadlya@ukr.net

Здійснено обґрунтування організаційно-управлінських технологій в діяльності менеджера соціокультурної сфери. Розглядаються методологічні підходи до визначення сутності поняття «організація», «управління», «технології». Проаналізовано погляди щодо принципів, якими необхідно керуватися менеджеру соціокультурної сфери в процесі виконання організаційно-управлінських функцій. Акцент зроблено на визначенні факторів організаційно-управлінських технологій та основних атрибутів менеджера соціокультурної сфери.

Ключові слова: організація, управління, технології, організаційно-управлінські технології, менеджмент соціокультурної сфери.

Постановка проблеми. Організаційно-управлінські технології відіграють значну роль у менеджменті організацій і є засобом успішної реалізації соціально-культурних проектів. У класичному менеджменті організація розглядається як одна з основних функцій поряд із плануванням, мотивацією і контролем. При цьому планування забезпечує основу, фундамент для досягнення головної мети діяльності, а функції організації, мотивації і контролю орієнтовані на виконання тактичних і стратегічних завдань проекту. Кожна з функцій потребує ґрунтовних досліджень як теоретико-методологічних засад, так і прикладних розробок у межах науки управління, менеджменту, технологій, що інтенсивно розвивається в практиці організацій соціокультурної сфери. Таким чином, урахувавши вищезазначене, темою нашого дослідження є проблема організаційно-управлінських технологій в менеджменті соціокультурної сфери.

Останні дослідження та публікації. На організаційно-управлінську складову менеджменту, якою апелює в даній статті автор, зосереджували увагу такі вчені, як М. Альберт, К. Кіллен, М. Мескон, Б. Мільнер, Ф. Хедоурі. Специфіку управління вивчали А. Большаков, А. Борисова, Г. Вечканова. Проблему технологій управління розкривали О. Лебідь, І. Кузнєцова, Н. Ракша. Соціально-культурні технології стали предметом вивчення В. Дулікова, Н. Копцевої, С. Костильова, В. Новаторова, Г. Новікової, Г. Тульчинського, В. М. Чижикова, В. В. Чижикова. Сьогодні соціокультурна діяльність є актуальним явищем для українського економічного простору, а тому специфіка та напрями функціонування менеджера, який визначає і втілює організаційно-управлінські технології в реалізацію різноманітних проектів саме в цій сфері, і не достатньо досліджені.

Метою дослідження є визначення організаційно-управлінських технологій в діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Виклад матеріалу дослідження. Сьогодні менеджер є ключовою складовою соціокультурної діяльності та виконує фундаментальну функцію, що забезпечує організацію процесу аналізу, задуму і реалізації програм та проектів у даній сфері. Розкриваючи організаційно-управлінські технології в менеджменті, зупинимось на понятті «організація», що широко використовується у практиці соціокультурної сфери.

Існують різні підходи до трактування терміна «організація» і сьогодні розуміння сутності цієї наукової категорії є дискусійним. М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, вважають, що «організація – це група людей, діяльність яких свідомо координується для досягнення спільної мети...» [11; 32]. Такий підхід серед ключових елементів категорії «організація» передбачає виділення таких елементів: людина, структура, мета, технологія, функції, які є об'єктом та засобами організаційних перетворень. Термін «організація», за визначенням Б. Мільнера, існує і в іншому контекстному наповненні: для визначення діяльності як «упорядкування всіх елементів певного об'єкта в часі та просторі» та «як об'єкт, що володіє впорядкованою внутрішньою структурою» [12; 11]. У дослідженнях К. Кіллен «організація» ототожнюється зі створенням структури колективу; «процесом створення структури підприємства, передання завдань і повноважень особі, що бере на себе відповідальність за їх виконання» і «правильний підбір кадрів» [7; 294].

В «Економічній енциклопедії» термін організація визначається як «сукупність процесів або дій, що зумовлюють об'єднання елементів, частин у ціле» і «утворення життєздатної стійкої системи» [6; 644]. У тлумачних словниках можна знайти однокореневі слова «organization» і «organize» (англ.)

[21], «organization» і «organizer» (фр.) [4], що відповідають статичному «організація» та динамічному «організовувати» контекстному наповненню. Вони мають єдині етимологічні корені і походять від грецького слова «organon» «органон», що означає пристрій, інструмент [17]. Таким чином, термін «організація» має неоднозначне тлумачення і вживається в різних термінологічних значеннях.

Організацією в соціокультурній діяльності може називатися об'єднання, що виступає як інститут зі статусом стаціонарного об'єкта, що фінансується з бюджету країни, або здійснює свою діяльність на комерційних засадах, тобто товариство, що проводить мистецьку, просвітницьку, політичну, навчальну або іншу діяльність, не створюючи і не випускаючи будь-якої матеріальної продукції.

Друге значення терміна «організація» характеризує ступінь упорядкованості складових соціокультурного об'єкта. У цьому розумінні слово «організація» найбільшим чином відображає свою етимологію (*від лат. organizo – повідомляти, стрункий вигляд*), виступаючи як внутрішня упорядкованість, узгодженість, взаємодія окремих і загальних частин цілого, обумовленого його будовою. Під організацією тут розуміється певна структура, властивості та вид діяльності об'єкта. У такому значенні термін «організація» вживається для позначення рівня організованості систем, чіткості налаштування організаційного механізму, ступеня ефективності організації.

Третє значення терміна може ставитися до прояву діяльності в організації, що включає в себе розподіл обов'язків, функцій, координацію, налагодження виробничих зв'язків. Організація в даному випадку виступає як процес, пов'язаний із цілеспрямованим впливом на об'єкт, а відтак, із присутністю організатора (керівника-управлінця) і працівників (підлеглих). У цьому випадку поняття «організація» не отожднюється, але наближається до поняття «управління», не вичерпуючи повністю його функцій. Відмінності між другим та третім значенням терміна «організація» можна порівняти з такими категоріями як анатомія (будова організму) і фізіологія (принципи його функціонування) як статика і динаміка. Таким чином, під терміном «організація» маємо на увазі: по-перше, структуру, т. б. головний атрибут діяльності організації, ступінь упорядкованості системи і її підпорядкованість; по-друге, певну суб'єктивну практику з досягнення чіткого результату; по-третє, модель соціального інституту, діяльність якого покликана забезпечити відповідну функціональну особливість діяльності.

Процес організації вирішує наступні завдання: мету, тривалість діяльності, ресурси (визначення найкоротшого за часовим фактором і ефективного за витратами напряму досягнення поставленої мети); комунікацію (встановлення зв'язку між учасниками соціокультурного процесу); координацію та досягнення мети (дій з реалізації проекту). Таким чином, процес організації полягає в тому, щоб звести воедино всіх фахівців та учасників, зайнятих у розробці і здійсненні проекту, виходячи з розміру організації, мети і проектного обсягу робіт, фінансових можливостей, технологій та персоналу.

В організаційній діяльності як технологічному процесі найбільш яскраво проявляються характерні особливості і принципи соціально-культурної діяльності незалежно від масштабів проектів: 1) визначення і деталізація мети організації, видів діяльності – ситуаційний принцип, що проявляється в природі організаційного впливу в залежності від ситуації в організації; 2) структурування, функціональний поділ праці між фахівцями – принцип партнерських взаємовідносин, заснованих на визнанні рівноправності учасників; 3) координація діяльності, обов'язки, терміни виконання, звітність; єдність мети діяльності; реалізація завдань менеджменту – принцип постійної дії організаційного фактора, що розкривається в рівні участі організатора у соціокультурному процесі.

Таким чином, організаційну діяльність можемо розуміти, з одного боку, як структурну систему у вигляді взаємовідносин, мети, ролей, змісту діяльності та інших факторів, а з іншого – процес, в ході якого розробляється і створюється проект та зберігається структура установи, фірми.

Організаційна робота, яку здійснює менеджер соціокультурної сфери з творчого втілення фестивалів, концертів, конкурсів, масових свят та інших культурно-мистецьких заходів, пов'язана з управлінською діяльністю та має загальні і специфічні особливості й характеристики. Серед загального, що об'єднує «організацію» і «управління», можна виділити спільну місію, мету щодо досягнення продуктивного результату з реалізації творчого продукту від ідеї до його завершення. Відрізняє їх те, що «управління» в своїй основі базується на взаємовідносинах між фахівцями, тоді як «організація» заснована на взаємодії як організаторів, так і учасників, представників громадськості, які за згодою з власного бажання долучилися до реалізації культурно-мистецьких проектів.

Поняття «управління» найбільш універсальне і використовується в тих випадках, коли потрібно вирішити завдання в процесі впливу менеджера на систему, або персонально на особистість підлеглого. Цей вплив здійснюється з метою переведення об'єкта управління в нову змістовну результативну форму на основі об'єктивних законів існування з досягнення мети та поетапних завдань із реалізації соціокультурних проектів і програм. За А. Большаковим «управління – це процес розподілу й руху ресурсів в організації з наперед заданою метою, за наперед розробленим планом і з

безперервним контролем за результатами діяльності» [1; 14]. У дослідженнях А. Борисова «управління – свідомо цілеспрямована дія з боку держави, економічних суб'єктів на людей і економічні об'єкти, здійснювана з метою спрямувати їхні дії в потрібне русло й отримати бажані результати» [2; 760]. За визначенням Г. Вечканова «управління – елемент, функція організаційних систем, що забезпечує збереження певної структури, збереження підтримки режиму діяльності, реалізації програми, цілей діяльності. Управління складається з двох основних компонентів: уміння організувати, включаючи здатність делегувати повноваження, і підприємницької інтуїції» [3; 376]. Таким чином, управління можна розглядати в статичі як систему організації, що виконує функції регулювання, координації і контролю за діяльністю всіх частин цілого на різних організаційних рівнях, що репрезентує собою керівні органи. Якщо розглядати управління в динаміці, то воно являє процес функціонування та взаємовідносин органів керування (суб'єкта управління) і працівників (об'єкта управління) з планування, організації, мотивації, контролю в ході безпосередньої діяльності.

Управлінська діяльність залежить від системного підходу, який можна уявити у вигляді ланцюжка: мета – ресурси – план – рішення – реалізація. Системний підхід передбачає управління процесом, що включає: стратегічне планування; формування мети за ступенем пріоритету; функціональне структурування команди за змістом діяльності; встановлення виробничих взаємовідносин; регулювання, оперативність і координація діяльності; система інформаційного забезпечення; аналіз діяльності; створення психологічного клімату; мотивація персоналу і учасників; стимулювання та підвищення кваліфікації, творча креативність, упровадження технологій.

Підходи до тлумачення поняття «технологія управління» мають такі складові, як процес, послідовність дій, методи, операції, процедури, інструменти. Саме слово «технологія» (від грец. *techne* – «мистецтво, ремесло, наука» + *logos* – «поняття, вчення») означає «сукупність знань про способи і засоби проведення виробничих процесів» [15].

За визначенням О. Лебідь «технологія управління» – це «сукупність взаємопов'язаних операцій, що утворюють процедури та спрямовані на належне виконання управлінських функцій, що забезпечується використанням спеціальних методів, інструментів, пристроїв» [10; 302]. І. Кузнецова досліджує «технологію управління» як «сукупність формалізованих знань про виконання процесу управління, що містить вимоги щодо кваліфікації управлінського персоналу та опис методів отримання й перетворення вхідної інформації про стан зовнішнього середовища і стан об'єкта управління в управлінські впливи для досягнення цілей підприємства» [9; 59]. Н. Ракша вважає, що «технологія управління» – це «певний порядок здійснення процесу управління, що обумовлює послідовність та умови прийняття управлінських рішень і визначає найефективніші методи й інструменти їх впровадження на практиці» [16; 86].

Таким чином, «технології управління», це послідовність керівних дій із застосуванням фахових методів, інструментів для досягнення мети і завдань певної цільової аудиторії, вікової або соціальної групи, на якій зосереджена наша увага як суб'єкта організації, і в якій можна виділити три взаємопов'язані сторони: структурну, функціональну, інформаційну. Якщо охарактеризувати соціокультурну діяльність, а її кваліфікуємо як процес, спрямований на створення середовища, де використовуються технології управління, що сприяють відкриттю і розвитку якостей, що задовольняють специфічні потреби у спілкуванні, культурі, мистецтві, творчості, дозвіллі, і мають значення не лише для окремої особистості, але й для суспільства загалом. Чижиков В. М., Чижиков В. В. також відзначають, що: «соціально-культурна діяльність має яскраво виражені риси творчого процесу, але цей процес повинен програмуватися із застосуванням нових управлінських технологій, включаючи фінансові, педагогічні, психологічні, організаторські методики» [20; 268]. Г. Новікова підкреслює, «що соціально-культурні технології являють собою педагогічні системи послідовних алгоритмічних організаційно-управлінських дій, функціонування особистісних, інструментальних і методологічних засобів, спрямованих на досягнення запланованих результатів» [14; 13]. С. Костилюв, у свою чергу, пропонує наступні види в класифікації соціально-культурних технологій: «організаційно-розпорядчі; маркетингові; освітні та професійно-орієнтовані; творчо розвиваючі, що формують; комунікативні; реклами і громадських зв'язків; event-технології; publicity-технології» [8].

Таким чином, організаційно-управлінські технології в діяльності менеджера соціокультурної сфери мають низку особливостей, які проявляються в тому, що: 1) зміст діяльності менеджера дозволяє використовувати широкий діапазон видів і форм управління; 2) на основі взаємної зацікавленості здійснюється співробітництво та залучаються можливості різноманітних матеріально-технічних і фінансових ресурсів; 3) застосовуються методи конкуренції за реалізацію комерційних й соціальних проектів, з отримання бюджетних та позабюджетних коштів; 4) здійснюється пошук нових інноваційних механізмів управління; 5) засвоюються нові знання і уміння в сфері управління,

економіки і права. Організаційно-управлінські технології припускають розподіл обов'язків, дотримання ієрархії і контролю, зміст організаційно-адміністративної діяльності, структуру, штатний розпис та фінансування.

Однією з суспільно-культурних акцій, яка виражає культурні інтереси соціальної спільності, відображає рівень розвитку та популяризації мистецтва, характеризується комплексним вирішенням естетичних, соціальних, педагогічних завдань і реалізує особистісну, розвиваючу, соціальну, організуючу, креативну функції культури, є фестивальною діяльністю. Фестиваль є специфічним культурно-мистецьким заходом, володіє всіма якостями проекту, має: мету, завдання, систему організаційно-управлінських технологій з досягнення поставленої мети, вимагає розробки низки нормативно-правових та організаційних документів, використовуючи форми, засоби і методи соціально-культурної діяльності. Фестивальний проект найзручніше розділити на п'ять етапів: початковий / ідея та задум проекту; стратегічне планування; реалізація проекту / організування; контроль; завершення робіт проекту, в які логічно вписуються етапи технологічного процесу, зміст діяльності та види робіт (див. Таблиця 1).

Таблиця № 1

Організаційно-управлінські технології в менеджменті фестивальних проектів

Етапи	Зміст діяльності	Види робіт
Початковий / Ідея та задум проекту	Нормативно-правове забезпечення	Складання організаційно-правової та фінансової документації (положення, експертиза, узгодження, затвердження)
-//-	Фінансово- економічне забезпечення	Затвердження кошторису витрат; пошук коштів: робота зі спонсорами; фонди підтримки і розвитку; форма благодійності; фандрайзинг; платні заходи на підтримку проекту; укладання договорів та угод
Початковий / Стратегічне планування	Кадрове забезпечення	Формування організаційного комітету, виконавчої дирекції та режисерсько-постановочної групи; складання робочого плану
-//-	Рекламно- інформаційне забезпечення	Робота із ЗМІ (інтерв'ю, анонси, оголошення); виготовлення поліграфічної продукції: афіші, дипломи, бланки, запрошення, бейжі; розробка і виготовлення рекламно-інформаційної продукції; сайт фестивалю; соціальні мережі
Реалізація Проекту / Організування	Організація	Формування програми, написання сценарію фестивальних заходів; підбір учасників, ведення переговорів, запрошення; формування експертної ради; членів журі; формування призового фонду, виготовлення, придбання призів та сувенірів і ін.
-//-	Матеріально- технічне забезпечення	Оренда та оформлення концертного майданчика; забезпечення звуковим та світловим обладнанням; фото- та відеосервіс; організація проживання і харчування організаторів, учасників, експертної ради, членів журі, режисерсько-постановочної групи; транспортне обслуговування
-//-	Режисерсько- постановочне забезпечення	Складання сценарного плану, літературного сценарію; репетиційна робота; проведення відкриття, конкурсів, концертів, майстер-класів, тренінгів, гала-концерту
Реалізація Проекту / Контроль	Поточний (первинний, оперативний), статистичний, бухгалтерський творчий	Поточний облік передбачає оцінку як якісної, так і кількісної сторони діяльності (обсяг виконаної роботи, кількість заходів, відвідувачів, їх склад, списки колективів, що беруть участь у проекті, витрати, дохід і т.п.) До звіту додаються документи, що підтверджують виконану роботу: програми, квитки, сценарії, кошторису, фото- і відео продукція, квитанції та інші документи, що розкривають хід підготовки і проведення конкретних заходів, відгуки глядачів, рецензії ЗМІ, експертні оцінки фахівців
Завершення робіт по проекту	Аналіз результатів діяльності	Остаточні фінансові розрахунки; аналіз результатів, підготовка звітів (фінансового, інформаційно-аналітичного); преміювання членів виконавчої дирекції; підготовка листів-подяк за системою громадських зв'язків; аналіз художніх результатів, монтаж кіно-, відеоматеріалів; архівація документів і матеріалів про хід та результати фестивального заходу

Джерело: складено автором на основі [5, 13, 19].

Організаційно-управлінські технології в менеджменті фестивальних проектів складаються з послідовних етапів, включаючи наступні види забезпечення: організаційно-правове, фінансово-економічне, матеріально-технічне, кадрове, рекламно-інформаційне, організаційне, режисерсько-постановочне.

Таким чином, для успішного здійснення фестивальних проектів необхідне вирішення наступних менеджерських завдань: програмна політика фестивалю, стратегія і тактика рекламної кампанії фестивалю, медіапланування, фірмовий стиль та поліграфія, PR; робота прес-служби; сайт фестивалю, соціальні мережі, режисерсько-постановочна група по реалізації ідей фестивалю, пошук та залучення коштів (фандрайзинг), робота зі спонсорами, державними структурами, розвиток глядацької аудиторії, логістика, робота організаційно-адміністративного штабу, робота з учасниками фестивалю [5, 13, 19].

Підводячи підсумок, наголосимо на основних рисах менеджера соціокультурної сфери, що визначає й втілює управлінські технології: «проблемне бачення; моделювання ситуацій; продуктивна пізнавальна, комунікаційна та презентаційна активність під час теоретичних, практичних, тренінгових занять; креативні підходи з використанням уяви, фантазії й інтуїції; постановка і формулювання управлінських мети і завдань; здійснення системного і панорамного сприйняття дійсності, психологічна саморегуляція, підсвідома гіпотеза, інерційність мислення, здатність залучати людей до спільної діяльності, здібність швидко перебудовуватися» [18; 76]. На нашу думку, організаційно-управлінська діяльність може бути ефективно вирішена лише професіоналами, спеціально підготовленими менеджерами соціально-культурної сфери. Слід зазначити, що лише спеціальна освіта, безперервне навчання, тренінгові заняття, самоосвіта та змістовна практика можуть вирішити проблему підготовки професіоналів, організаторів сучасної соціально-культурної сфери. У зв'язку з цим відзначимо, що КНУКіМ здійснює підготовку професіоналів у цій сфері. Тому важливим завданням є розробка системи підготовки фахівців, що володіють організаційно-управлінськими технологіями менеджера соціокультурної сфери досить високого професійного рівня для складання та реалізації проектів і програм.

Висновки. Проведене дослідження дозволило розв'язати поставлені завдання відповідно до визначеної мети і зробити наступні висновки:

1. Узагальнивши погляди учених, варто зазначити, що термін «організація» можна розглядати як структуру, ступінь систематизації, модель соціального інституту. Процес організації полягає в об'єднанні фахівців та учасників, зайнятих у розробці і реалізації проекту, виходячи з розміру організації, мети і проектного обсягу робіт, фінансових можливостей, технологій та персоналу.

2. Управління можна розглядати в статичній, як систему організації, та в динамічній, як процес функціонування й взаємовідносин органів керування (суб'єкта управління) і працівників (об'єкта управління) з планування, організації, мотивації, контролю в ході безпосередньої діяльності.

3. В організаційній діяльності як технологічному процесі найбільш яскраво проявляються характерні особливості і принципи соціально-культурної діяльності: ситуаційний принцип, принцип партнерських взаємовідносин, принцип постійної дії організаційного фактора, який розкривається в ступені участі організатора у соціокультурному процесі. Організаційну діяльність можемо розуміти, з одного боку, як структурну систему, а з іншого – процес, у ході якого розробляється і створюється проект і зберігається структура соціокультурного закладу.

4. Технологія управління – це послідовність керівних дій із застосуванням методів, інструментів для досягнення та вирішення цілей і завдань певної цільової аудиторії, в якій можна виділити три взаємопов'язані сторони: структурну, функціональну, інформаційну.

5. Функції менеджера соціокультурної сфери мають низку особливостей, які проявляються у змісті діяльності, що дозволяє використовувати технології, співробітництво, фінансові ресурси, методи конкуренції, інноваційні, креативні механізми управління.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у ґрунтовному дослідженні специфіки організаційно-управлінських технологій у сфері культури і мистецтв.

Список використаної літератури

1. *Большаков А. С.* Менеджмент : учеб. пособ. / А. С. Большаков. – СПб. : Питер, 2000. – 160 с.
2. *Борисов А. Б.* Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Книжный мир, 2005. – 860 с.
3. *Вечканов Г. С.* Краткая экономическая энциклопедия / Г. С. Вечканов, Г. Р. Вечканова, В. Т. Пуляев. – СПб. : Петрополис, 1998. – 509 с.
4. *Гак В. Г.* Новый франко-русский словарь / Гак В. Г., Ганшина К. А. – 3-е изд. – М. : Русс. яз., 1999.
5. *Дуликов В. З.* Организационный процесс в социокультурной сфере / В. З. Дуликов. – М., 2003.

6. *Економічна енциклопедія*. В 3 т. / [редкол.: С. В. Мочерний (відпов. ред.) та ін.]. – Київ : Академія, 2000–2002. – Т. 2. – 2001. – 848 с.
7. *Киллен К.* Вопросы управления / К. Киллен: Сокр.: пер. с англ. / Под ред. И. М. Верещагина. – М. : Экономика, 1981. – 200 с.
8. *Костылев С. В.* Технологии арт-менеджмента в структуре социокультурного технологического комплекса / С. В. Костылев // Вестник КрасГАУ. 2014. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tehnologii-art-menedzhmenta-v-strukture-sotsiokulturnogo-tehnologicheskogo-kompleksa> (дата звернення: 25.10.2017).
9. *Кузнєцова І.* Визначення сутності дефініції «Технологія управління» / І. Кузнєцова // Вісник Київ. нац. торгов.-економ. ун-ту. – 2009. – № 1. – С. 55–62.
10. *Лебідь О. В.* Обгрунтування вибору напряму впровадження технологій управління / О. В. Лебідь // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. / Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі ; редкол. О. І. Черевко (відпов. ред.) [та ін.]. – 2012. – Вип. 2 (16). – С. 302–308.
11. *Мескон А.* Основы менеджмента: пер. с англ. / Мескон А., Альберт М., Хедоури Ф. – М. : Дело, 1992. – 702 с.
12. *Мильнер Б. З.* Теория организации / Б. З. Мильнер. – М. : Инфра-М. – 1998. – 336 с.
13. *Новаторов В. Е.* Маркетинг в социально-культурной сфере: [Учеб. пос.] / В. Е. Новаторов. – Омск, 2000.
14. *Новикова Г. Н.* Технологии арт-менеджмента: уч. пос. / Г. Н. Новикова. – М. : Изд. Дом МГУКИ, 2006. – 178 с.
15. *Райзберг Б. А.* Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М. : ИНФРА-М, 2007. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://slovari.yandex.ru>
16. *Ракша Н. В.* Роль інноваційних технологій в управлінні підприємством / Н. В. Ракша // Інноваційна економіка. – 2012. – № 9 (35). – С. 86–89.
17. *Сальнова А. В.* Греко-русский и русско-греческий словарь / А. В. Сальнова. – 4-е изд. – М. : Русс. яз., 2001.
18. *Тадля О. М.* Менеджмент шоу-бізнесу: інноваційний підхід та креативні технології освіти / О. М. Тадля // Креативні технології, підприємництво і менеджмент в організації соціокультурної сфери ХХІ ст. Зб. доп. І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25-26 травня 2017 р.) Наук. ред. д. е. н., проф. Я. М. Мартинишин. – Київ : КНУКІМ, 2017. – С. 74–46 [120 с.].
19. *Тульчинский Г. Л.* Технология менеджмента в сфере культуры / Г. Л. Тульчинский. – СПб. : Изд-во «Лань», 2010. – 384 с.
20. *Чижигов В. М.* Теория и практика социокультурного менеджмента / Чижигов В. М., Чижигов В. В. – М. : МГУКИ, 2008. – 608 с.
21. *New Oxford Thesaurus of English*. – Oxford : University Press, 2000.

References

1. *Bolshakov A. S.* Menedzhment : ucheb. po-sob. / A. S. Bolshakov. – SPb. : Pyter, 2000. – 160 s.
2. *Borysov A. B.* Bolshoi ekonomicheskii slovar / A. B. Borysov. – 2-e yzd., pererab. y dop. – M. : Knyzhnyi myr, 2005. – 860 s.
3. *Vechkanov H. S.* Kratkaia ekonomicheskaja entsyklopediya / H. S. Vechkanov, H. R. Vechkanova, V. T. Puliaev. – SPb. : Petropolys, 1998. – 509 s.
4. *Hak V. H.* Novyi franko-russkii slovar / Hak V. H., Hanshyna K. A. – 3-e yzd. – M. : Rus. yaz., 1999.
5. *Dulykov V. Z.* Orhanyzatsyonni protsess v sotsyokulturnoi sfere / Dulykov V. Z. – M., 2003.
6. *Ekonomichna entsyklopediia*. V 3 t. / [redkol.: S. V. Mochernyi (vidpov. red.) ta in.]. – Kyiv : Akademiia, 2000–2002. – Т. 2. – 2001. – 848 с.
7. *Kyllen K.* Voprosy upravleni / Kyllen K.: Sokr.: Per. s anhl. / Pod red. Y. M. Vereshchahyna. – M. : Ekonomyka, 1981. – 200 s.
8. *Kostylev S. V.* Tekhnolohyy art-menedzhmenta v strukture sotsyokulturnoho tekhnolohycheskoho kompleksa / Kostylev S. V. // Vestnyk KrasHAU. 2014. – № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tehnologii-art-menedzhmenta-v-strukture-sotsiokulturnogo-tehnologicheskogo-kompleksa> (data zvernennia: 25.10.2017).
9. *Kuznietsova I.* Vyznachennia sutnosti definitsii «Tekhnolohiia upravlinnia» / I. Kuznietsova // Visnyk Kyivskoho natsionalnogo torhovelno-ekonomichnogo universytetu. – 2009. – № 1. – С. 55–62.
10. *Lebid O. V.* Obgruntuvannia vyboru napriamku vprovadzhennia tekhnolohii upravlinnia / O. V. Lebid // Ekonomichna stratehiia i perspektyv y rozvytku sfery torhivli ta posluh : zb. nauk. prats / Khark. derzh. un-t kharchuvannia ta torhivli ; redkol. O. I. Cherevko (vidpov. red.) [ta in.]. – 2012. – Vyp. 2 (16). – S. 302–308.
11. *Meskon A.* Osnovy menedzhmenta / Meskon A., Albert M., Khedoury F. : per. s anhl. – M. : Delo, 1992. – 702 s.
12. *Mylner B. Z.* Teoryia orhanyzatsyy / Mylner B. Z. – M. : Ynfra-M. – 1998. – 336 s.
13. *Novatorov V. E.* Marketynh v sotsyalno-kulturnoi sfere: [Ucheb. Posobyie] / V. E. Novatorov. – Omsk, 2000.
14. *Novykova H. N.* Tekhnolohyy art-menedzhmenta: uchebnoe posobyie / Novykova H. N. . – M. : Yzd. Dom MHUKY, 2006. – 178 s.
15. *Raizberh B. A.* Sovremennii ekonomicheskii slovar / B. A. Raizberh, L. Sh. Lozovskiy, E. B. Starodubtseva. – M. : YNFRA-M, 2007. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa: <http://slovari.yandex.ru/dict/economic>.
16. *Raksha N. V.* Rol innovatsiinykh tekhnolohii v upravlinni pidpriemstvom / N. V. Raksha // Innovatsiina ekonomika. – 2012. – № 9 (35). – S. 86–89.
17. *Salnova A. V.* Hreko-russkii y russko-hrecheskii slovar / Salnova A. V. – 4-e yzd. – M. : Rus. yaz., 2001.

18. *Tadlia O. M.* Menedzhment shou-biznesu: innovatsiyni pidkhid ta kreatyvni tekhnolohii osvity / O. M. Tadlia // Kreatyvni tekhnolohii, pidpriemnytstvo i menedzhment v orhanizatsii sotsiokulturnoi sfery KhKhI stolittia. Zbirnyk dopovidei I Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 25-26 travnia 2017 r.) Nauk. Red. d.e.n., prof. Ya. M. Martynshyn. Kyiv :KNUKIM, 2017. – S.74–76.

19. *Tulchynskiy H. L.* Tekhnolohiya menedzhmenta v sfere kultury / Tulchynskiy H. L. – Spb. : Yzdatelstvo «Lan», 2010. – 384 s.

20. *Chyzykov V. M.* Teoryia y praktyka sotsyokulturnoho menedzhmenta / Chyzykov V. M., Chyzykov V. V. – M. : MHUKY, 2008. – 608 s.

21. *New Oxford Thesaurus of English.* – Oxford : University Press, 2000.

ORGANIZATIONAL AND MANAGEMENT TECHNOLOGIES IN SOCIO-CULTURAL SPHERE

Tadlia Alexander, Senior Lecturer
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The article substantiates the organizational and managerial technologies in the activity of the manager of the socio-cultural sphere. The author considers methodological approaches to the definition of the essence of the concept of «organization», «management», «technology». The views on the principles that should be guided by the manager of the socio-cultural sphere in the process of performing organizational and managerial functions are analyzed. The emphasis is on certain factors of organizational and managerial technologies and key attributes of the manager of the socio-cultural sphere.

Key words: organization, management, technologies, organizational and managerial technologies, management of socio-cultural sphere.

UDC 378.1:373.61

ORGANIZATIONAL AND MANAGEMENT TECHNOLOGIES IN SOCIO-CULTURAL SPHERE

Tadlya Aleksandr, Senior lecturer
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The purpose of the article. The purpose of the study is to identify the main organizational and managerial technologies in the activities of the manager of the socio-cultural sphere. This objective requires the following tasks: to consider methodological approaches to the definition of the essence of the concept of «organization», «management», «technology»; to analyze the views on the principles that should be guided by the manager of the socio-cultural sphere in the process of performing organizational and managerial functions; to determine the factors of organizational and managerial technologies and the main qualities of the manager of the socio-cultural sphere. During the study of the theoretical foundations of organizational and managerial technologies in the activity of the manager of the socio-cultural sphere, methods of analysis and synthesis, abstract-logical and terminological methods were used. The information base of the research served as research scholars of both economic and cultural, pedagogical sciences, reference resources of the Internet network.

Research methodology. During the study of the theoretical foundations of organizational and managerial technologies in the activity of the manager of the socio-cultural sphere, methods of analysis and synthesis, abstract-logical and terminological methods were used. The information base of the research served as research scholars of both economic and cultural, pedagogical sciences, reference resources of the Internet network.

Results. The conducted researches allowed to solve the set basic tasks in accordance with the defined purpose and make the following conclusions:

1. Summing up the views of various scholars, it should be noted that the term «organization» can be considered as a structure, the degree of systematization, the model of the social institution. The process of the organization is to unite the specialists and participants involved in the development and implementation of the project, based on the size of the organization, objectives and project volume of work, financial capabilities, technology and personnel.

2. Management can be viewed in statics as a system of organization, and in dynamics, as a process of functioning and relationships between the governing bodies (the subject of management) and the employees (the object of management) in planning, organization, motivation, control in the direct activity.

3. In organizational activity as a technological process, the most characteristic features and principles of socio-cultural activity are most clearly manifested: the situational principle, the principle of partnership relations, the principle of the continuous operation of the organizational factor, which is disclosed in the degree of participation of the organizer in the socio-cultural process. Organizational activity, we can understand, on the one hand, as a structural system, and on the other hand – as a process in which a project is being developed and created, and the structure of the socio-cultural institution is preserved.

4. Management technology is a sequence of guiding actions using methods, tools for achieving and solving the goals and objectives of a specific target audience, which can be divided into three interrelated parties: structural, functional, informational.

5. The functions of the manager of the socio-cultural sphere have a number of features that manifest themselves in the content of the activity, which allows the use of technology, cooperation, financial resources, methods of competition, innovative, creative management mechanisms.

Novelty. The scientific novelty of the obtained results is that in the research the further development of a complex of decisions, methodical recommendations, concerning application of organizational and managerial technologies in management of the socio-cultural sphere has been received. At the same time, we are paying attention to festival projects that are capable of ensuring the dynamic and effective socio-cultural activities of the organization.

The practical significance. The practical significance of the results obtained is that the proposed theoretical positions can be used to formulate a policy of management of organizations of cultural industries, which will increase the efficiency of the work of specialists in management of the socio-cultural sphere. Prospects for further scientific research are the thorough study of the specifics of organizational and managerial technologies, the process in the field of culture and arts.

Key words: organization, management, technologies, organizational and managerial technologies, management of socio-cultural sphere.

Надійшла до редакції 1.11.2017 р.

UDC 316.776:008.001

THE ROLE OF HUMOUR IN CROSS-CULTURAL COMMUNICATION

Malecka Anna, PhD, AGH University of Science and Technology in Kraków, amm@agh.edu.pl

Grzegorzewska Maria Katarzyna, PhD, AGH University of Science and Technology in Kraków
mkgrzegorzewska7@gmail.com

The aim of the paper is to analyse the phenomenon of humor in the context of cultural differentiation and the resulting possible communication barriers. Humour is usually perceived as an ice-breaker in contacts between people representing different cultural circles. However, the lack of knowledge concerning the specificity of a given culture, language nuances, codes, social conventions affecting the sense of humour can result in communication failure. On the other hand, humour is recognised as a specifically human trait, and some universal humour mechanism can also be found all around the world. In the so called «humour studies» at least three groups of theories referring to the essence of humour can be distinguished: the superiority theory, the energy release theory and the incongruity theory. The jokes that contain all the above mentioned three elements, and which are not restricted to hermetic cultural aspects have the best chances to be universally understood and appreciated.

Key words: humor, laughter, philosophy of humour, communication, cross-cultural communication.

Problem statement and analysis of major achievements. The studies devoted to multifarious aspects of humour have become quite popular recently among representatives of such disciplines as philosophy, psychology, pedagogy, sociology and linguistics. Especially philosophy of humour seems to have spectacular achievements, especially in Anglo-Saxon countries, assuming the name of «humor studies» or «humor research». In search of universal mechanisms of humour, the contemporary scholars refer to classical philosophy, quoting the names of first thinkers who tried to define the essence of humour: Plato, Aristotle, as well as later great thinkers such as Immanuel Kant, Arthur Schopenhauer, Henri Bergson. In the context of globalisation and vastly developing international and intercultural communication, the major research question concerning the role of humour in such globalised processes – both on the individual and the social plane – can be formulated as follows: is the sense of humour in its essence one and the same for humankind (as philosophers tend to maintain), and as such fostering communication on the global scale, or is it somehow restricted to a given culture with its tradition, topoi and language illegible to representatives of other cultures, thus hindering the proper communication? The present paper constitutes an attempt at analysing this major problem from various angles.

The place which humour occupies in the reflections of the greatest thinkers points to its importance in human life and social relations. Socrates was perhaps the first to prove the significance of humorous elements in the solemn discourse, introducing wit and irony into the realm of philosophy. In the hands of the sage of antiquity, irony turned to be a cognitive-dialogical tool, an indirect method of arriving at truth. The two incongruous layers of meaning are involved in this rhetoric: the apparent foolish and the wise hidden. Thus irony creates a humorous illusion rooted in the opposites: serious – non-serious, god-like – clown-like [11; 6]. For Socrates, the intended audience is expected to grasp eventually that the speaker is highlighting the literal falsity of the utterance, and not *eironeia* which aims at deception and is predominantly malevolent [14; 176].

Democritus, presented in iconography as a «laughing philosopher», emphasised the element of joy in life as a highly rational standpoint, based on a detached attitude towards the follies of the world. The words uttered by